

Prosessisuunnittelun ja räätälöinnin merkitys julkisten kiistojen neuvottelevassa ratkaisussa ja ympäristösovittelussa

Jonna Kangasoja & Taika Tikkanen

Työpajassa pureuduttiin prosessisuunnittelun ja räätälöinnin merkitykseen julkisten kiistojen neuvottelevassa ratkaisussa ja ympäristösovittelussa. Aihetta käsiteltiin erityisesti Merenkurkun luonnonsuojelualueen perustamiseen liittyneen prosessin kautta.

Merenkurkun luonnonsuojelualueen perustaminen on laajin ulkopuolisen riippumattoman tahon avustama ympäristökonfliktin ratkaisuprosessi Suomessa. Tulevaan suojelualueeseen kuuluu valtion maata n. 60 000 ha + jo suojeltuja yksityismaita noin 70 000 ha -> Yhteensä noin 1 300 neliökilometriä = suurin merellinen suojelualuekokonaisuus.

Luonnonsuojelualueen säädösvalmistelu keskeytettiin vuonna 2022 voimakkaan ja laajan kritiikin seurauksena, jolloin ympäristöministeriö kutsui Akordin neutraalina ulkopuolisena tahona selvittämään tilannetta. Prosessiin kuului kattava tilannekartoitus, ”keittiönpöytäkeskusteluja” paikallisten tahojen ja ympäristöhallinnon edustajien kanssa, ratkaisuprosessin ehdotuksen muotoilua sekä kahden työryhmän 8kk työskentelyä.

Prosessi oli erityisen haastava, koska paikallisten ja ympäristöhallinnon välille oli monen vuosikymmenen aikana muodostunut syvä epäluottamus. Kehitys oli johtanut tilanteeseen, jossa erimielisyydet päättyivät lähes poikkeuksetta hallinto-oikeuteen. Neutraali sovittelija kuitenkin mahdollisti kiistojen purkamisen kahdenkeskisillä keskusteluilla, näkökulmien avaamisella ja laajentamisella sekä ulkopuolisten auktoriteettien hyödyntämisellä. Maaliskuussa 2025 luonnonsuojelualueen perustamisasetuksen luonnos ja sitä taustoittava muistio hyväksyttiin asetustyöryhmässä yksimielisesti.

Syvennyimme myös prosessisuunnittelua ohjaaviin perusperiaatteisiin: Acknowledgement, Agency, Reciprocity ja Clarity (AARC). Tärkeintä on osapuolten luovuttamattoman ihmisarvon tunnustaminen ja heidän uniikkien kokemustensa kunnioitus.

Osallistajat nostivat keskusteluun esimerkiksi haasteiden ennakoinnin merkityksen sekä tarpeen skaalata tällaisia toimintatapoja laajemmalle kansallisella tasolla. Keskustelimme myös mm. osapuolten ja kokousten määrästä, prosessin alhaisista kustannuksista sekä sovittelijalta vaaditusta kärsivällisyydestä.

Merenkurkun tapauksesta voi lukea lisää täältä: <https://akordi.fi/yleinen/merenkurkun-luonnonsuojelualueen-perustaminen/>